

Винуватця обвалу будинку у Луцьку засудили до трьох років

Луцьким міськрайонним судом висунуто вирок у кримінальній справі, порушеній щодо майстра технічної дільниці ЖКП №7. Він засуджений до трьох років позбавлення волі зі встановленням однорічного іспитового терміну та позбавленням права 1 рік обіймати посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій. Нагадаємо, 10 червня 2012 року частина будівлі на вул. Рівненській обвалилася. Двоє людей загинули, ще двоє отримали тілесні ушкодження. Матеріальні збитки склали 2 мільйони 855 тисяч гривень.

Людей, які померли своєю смертю, на розтин не братимуть

За словами начальника Головного управління наглядом за додержанням законів у кримінальному провадженні ГПУ Романа Андреева, з уведенням нового КПК з погляду огляду та видачі трупа нічого не змінилось. Якщо людина померла своєю смертю, судово-медична експертиза та дозвіл прокурора не потрібні, якщо ж труп має кримінальні ознаки, то потрібно провести судово-медичну експертизу й отримати дозвіл прокурора на видачу тіла.

78

таке місце посіла Україна у рейтингу країн, що сприятливі для народження дитини. До списку ввійшло 80 держав, де найближчими роками буде найкраще народитися з погляду безпеки та добробуту.

3

Відомості.UA
№ 48 (636)
29 листопада - 5 грудня 2012 року
<http://vidomosti-ua.com/>

Події

Заступник голови Апеляційного суду Волинської області Олександр ФІДРЯ: Слідчий суддя стає однією з ключових фігур у кримінальному процесі

З 20 листопада в Україні набув чинності новий Кримінально-процесуальний кодекс. Він уже викликав чимало дискусій серед політиків і юристів. Про найбільш новачинні та дискусійні статті документа «Відомості» вирішили запитати у заступника голови Апеляційного суду Волинської області Олександра Фідря.

— Олександр Миколайовичу, що змінюється для суддів із набуттям чинності новим КПК?

— Новий КПК передусім створює нову систему кримінального судочинства, засновану на принципі змагальності. Докорінно змінюється система, в якій домінувало обвинувачення. Роль адвокатів посилюється. Суд за новим КПК — остаточний арбітр у питаннях, що розглядаються. Суд і тільки суд відповідає за захист прав обвинувачених і потерпілих. Повністю погоджуюсь із твердженнями міжнародних експертів про те, що новий кодекс потребуватиме зміни свідомості всіх учасників кримінального процесу, в тому числі й суддів. Суддям необхідно перебороти себе, щоб «скептичніше ставитися до того, що кажуть і приносять до суду прокурори».

Але тут варто наголосити, що справи за новим кодексом у судах почнуть розглядатися не раніше грудня. Адже до тих справ, які до 20 листопада були направлені до суду з обвинувальним висновком, буде ще застосовано старий КПК. До тих же справ, які зараз перебувають у процесі слідства, уже застосовуватимуть норми нового закону.

— У новому кодексі з'явилось таке поняття, як «слідчий суддя». Як у нього повноваження і чи готові самі судді до цієї «ролі»?

— За новим КПК суд набуває першорядного значення, а слідчий суддя стає однією з ключових фігур у кримінальному процесі, зокрема, на стадії досудового розслідування. У ст. 3 КПК надано визначення терміна «слідчий суддя». Це суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення у порядку, передбаченому КПК, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні. У судах першої інстанції слідчий суддя обирається збором суддів зі складу суддів цього суду на строк до трьох років. Слідчим суддею за посадою є голова Апеляційного суду. Розпорядженнями голови Апеляційного суду слідчим суддею може бути призначений суддя Апеляційного суду.

Ще до набрання чинності КПК у міськрайонних судах нашої області зборами суддів обрано слідчих суддів. Так, у Луцькому міськрайонному суді обрано три судді, у Ковельському міськрайонному, Володимир-Волинському і Нововолинському міських судах — по два судді. В інших — по одному слідчому судді.

Саме слідчим суддею за участю сторони захисту, а не прокурором або слідчим, буде вирішуватися більшість питань. Слідчий суддя дає дозволу для проведення слідчих (розшукових) дій, зокрема на обшук житла, його огляд, відібрання біологічних зразків у разі відмови особи добровільно надати їх, для проведення окремих негласних слідчих (розшукових) дій, розглядає скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора під час досудового розслідування.

Наголошу, що всі слідчі дії, які пов'язані з обмеженням прав і свобод особи, мають бути проведені лише за рішенням слідчого судді. На слідчого суддю покладено обов'язки контролю за дотриманням право-

охоронними органами прав і свобод людини. Наприклад, якщо надійшла інформація, що особа незаконно утримується, що до неї застосовуються якісь насильницькі дії, то ця людина чи її адвокат може звернутися до слідчого судді. І він має призначити експертизу. Незалежно від прокурора.

Щодо готовності суддів до роботи за новим КПК, то після його опублікування судді загальних судів, образно кажучи, сіли за парти. Вивчення норм КПК було організовано в місцевих судах. Щомісяця Апеляційним судом проводилися семінари для суддів міськрайонних судів. Проходили судді навчання й у Національній школі суддів України.

Думаю, що судді зроблять усе можливе, щоб КПК запрацював так, як передбачено законодавцем. А щоб слідчі судді не перетворилися, за словами відомого адвоката, заслуженого юриста України Сергія Сафуляка, в «нового, ще одного прокурора», Апеляційним судом постійно аналізуватиметься робота слідчих суддів і вживатимуться конкретні заходи для усунення виявлених недоліків і упущень.

— Новим КПК запроваджено в кримінальний процес України ще одну новацію — кримінальне провадження на підставі угод. Що це таке?

— Це не є несподіванкою для практиків. Інститут угод суттєво доповнює і змінює інститути спрощеного та скороченого провадження, які були у КПК 1960 року. Стаття 468 КПК 2012 року виділяє два види угод: угода про примирення та угода про визнання винуватості. Угода про примирення може бути лише між потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим. Угода про визнання винуватості може бути укладена між прокурором і підозрюваним чи обвинуваченим. Як бачимо, між цими угодами є різниця, але мета їх одна — процесуальне спрощення розгляду справ, зменшення навантаження на систему правосуддя, пом'якшення покарання, визнання можливості казяття і виправлення особи. Крім того, угода про визнання винуватості не може укладатися у справах, де є потерпілий. Тобто у справах, що стосуються злочинів проти особи, такої угоди бути не може.

Угода ж про примирення може бути укладена за ініціативою потерпілого, підозрюваного або обвинуваченого. Слідчому, прокурору, судді заборонено надавати зназначеним особам допомогу в процесі погодження й укладення цього виду угоди. Ця угода може бути укладена щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості, тобто там, де покарання не перевищує п'яти років позбавлення волі, а також у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, яке може бути розпочате лише на підставі заяви потерпілого.

На суд покладено обов'язок перевірити угоду на відповідність вимогам КПК і закону.

— Згідно зі статистикою, в Україні виносилося лише 0,2% виправдувальних вироків, у той час як у Європі — 20-50%. Чи зміниться ситуація зараз?

— Я не беруся називати кількість виправдувальних вироків, які будуть винесені судами після 20 листопада 2012 року. Але я вважаю, що новий КПК дає більше простору судам для винесення виправдувальних вироків. Відсутність інституту додаткового розслідування, покладення в основу судового рішення лише доказів, які досліджені в судовому засіданні, право сторони захисту збирати і подавати докази, судовий

контроль під час досудового розслідування — це дає мені підстави стверджувати, що виправдувальних вироків буде більше. Звичайно, одного КПК замало. Велике значення має людський фактор. Якщо за КПК 1960 року суддя міг замість постановлення виправдувального вироку направити справу на додаткове розслідування, це остання, як правило, закривалася слідчими органами, то за новим КПК суддя повинен приймати одне з рішень — або виправдати, або засудити особу. Певною мірою у цьому питанні суддя має змінити свою психологію.

— Автори кодексу обіцяли суспільству, що в Україні набагато менше людей сидітиме за ґратами. З'явилися такі поняття, як «застава», «домашній арешт». Як це має працювати на практиці, кого це стосуватиметься?

— Слід відмітити, що, згідно з новим кодексом, запобіжними заходами є: особисте зобов'язання, особиста порука, застава, домашній арешт, тримання під вартою. До підозрюваного, обвинуваченого може бути застосований лише один із передбачених законом запобіжних заходів. Запобіжні заходи застосовуються слідчими суддями, судом.

Домашній арешт як запобіжний захід — новела у кримінальному процесі України. Полягає він в обмеженні свободи пересування підозрюваного, обвинуваченого. Це робиться шляхом ізоляції його в житлі. Особі забороняється залишати житло цілодобово або у певний період доби. Цей вид запобіжного заходу може бути застосований лише до особи, яка підозрюється або обвинувачується у скоєнні злочину, за винятком якого законом передбачено покарання у вигляді позбавлення волі. Контроль за дотриманням умов домашнього арешту покладатимуть на органи внутрішніх справ. Домашній арешт встановлюється на строк не більше двох місяців, але може бути продовжений ще до шести місяців.

Новим у кримінальному процесі є застосування електронних засобів

контролю, який полягає у закріпленні на тілі підозрюваного, обвинуваченого пристрою, який дає змогу відстежувати та фіксувати його місцезнаходження. Застосовуються ці засоби за ухвалою слідчого судді, суду.

Застосування електронних засобів контролю розпочнеться з дня набрання чинності затвердженого МВС України положення «Про порядок застосування електронних засобів контролю».

Що стосується такого виду запобіжного заходу, як застава, то слід зазначити, що він був передбачений і у КПК 1960 року. Проте застосування застави було незначним. Зараз же суддя, виносячи рішення про запобіжний захід тримання під вартою, зобов'язаний вказати і можливу суму застави у грошовому еквіваленті.

Так, для особи, яка підозрюється у вчиненні злочину невеликої або середньої тяжкості, розмір застави може бути від одного до двадцяти розмірів мінімальної заробітної плати. Якщо особа підозрюється у вчиненні особливо тяжкого злочину (покарання — більше 10 років позбавлення волі) розмір застави, який повинен бути застосований щодо неї, становитиме вісімдесят-триста мінімальних розмірів заробітної плати.

Якщо застава внесена, особа звільняється з-під варті. Якщо застава не внесена, особа і надалі залишається під вартою.

Якщо підозрюваний, обвинувачений порушив покладені на нього обов'язки, застава звертається в дохід держави ухвалою слідчого судді, суду. В іншому разі застава може бути виплачена як компенсація потерпілому за завдані збитки (за згодою обвинуваченого), якщо на те буде відповідне рішення суду. Або ж повернутися заставодавцю уже після винесення виправдувального вироку.

Під заставу не можна випустити осіб, які звинувачуються в особливо тяжких злочинах, що призвели до загибелі людини. У таких справах

суддя має право не застосовувати заставу.

— Найбільш суперечливою у новому КПК статтею експерти називають 97-му — «Свідчення з чужих слів». При цьому існує побоювання, що одна людина може просто обмовити іншу і їй за це нічого не буде.

— Так, дійсно статтю 97 КПК встановлено правила визнання допустимим доказом у справі свідчення з чужих слів. Ані слідчий, ані прокурор, а лише суд має право визнати допустимим, тобто таким, що може бути використаним при обґрунтуванні вироку, доказом свідчення з чужих слів. Хочу наголосити, що одних лише свідчень із чужих слів недостатньо для обґрунтування підозри й обвинувачення.

Якщо свідчення з чужих слів не підтверджуються іншими доказами, які визнані допустимими, вони судом до уваги не братимуться.

Якщо слідчий, прокурор, потерпілий із однієї сторони, обвинувачений, його захисник — із іншої сторони погоджуються визнати свідчення з чужих слів доказами, суд може визнати їх такими.

У всіх випадках є недопустимими показання з чужих слів, якщо вони даються слідчим, прокурором, співробітником оперативного підрозділу стосовно пояснень осіб, наданих їм під час кримінального провадження. Такі показання не є доказами.

Щодо того, що особа може оголосити іншу. У Кримінальному кодексі стаття за дачу завідомо неправдивих свідчень не скасована.

— Новий КПК вводить в українські реалії таке поняття, як «суд присяжних». Чи готові ми до цього? Як справи розглядатимуть присяжні?

— Судом присяжних розглядатимуться справи про злочини, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі. У цих випадках склад суду наступний: два професійних судді та троє присяжних.

Відповідно до ст. 57 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів», присяжними є громадяни України, які вирішують справи у складі спільно з суддями. Присяжним може бути громадянин України, який досяг 30-річного віку та постійно проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного суду. Списки присяжних затверджуються міськрайрадою один раз на два роки за поданням територіального управління Державної судової адміністрації України.

Введення інституту присяжних великих проблем у роботі судів не створить. Адже загальні місцеві суди раніше вже розглядали кримінальні справи у складі двох суддів і трьох народних засідателів. Навіки розгляду справ у такому складі у суддів є.

Проблеми можуть виникнути при підборі присяжних. Адже ним може бути людина, яка дала на це згоду. Як засвідчує практика функціонування інституту народних засідателів, часто-густо підбір присяжного для участі в розгляді справи затягується. Окрім суб'єктивних обставин, перешкодою у забезпеченні участі присяжного є й об'єктивні фактори. Адже справа може слухатися місяць-два. А людина, наприклад, є бухгалтером на підприємстві. Можу передбачити, що у неї точно виникнуть проблеми на роботі. Хоча сам я працював із народними засідателями та неодноразово саме їхня думка була визначальною при прийнятті рішення суду.

Розмовляла Наталка СЛЮСАР